

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

ÜHTNE EUROMAKSETE PIIRKOND (SEPA)

◀ JAEMAKSETEENUSTE
INTEGREERITUD TURG ▶

SISUKORD

Eessõna	5
Sissejuhatus	6
1. Ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) loomine	7
> Ülevaade	7
> Miks SEPA?	10
> Pangasektori algatused	11
> Ajakava	14
2. SEPA mõju asjaomastele osapooltele	15
> Tarbijatele	16
> Kaupmeestele	16
> Ettevõtetele	17
> Pankadele	17
> Infrastruktuuri pakkujatele	18
3. SEPA komponendid	19
> SEPA maksevahendid	19
> SEPA infrastruktuurid	24
> Standardimine	25
> Õiguslik raamistik	26
4. SEPA ja eurosüsteem	27
> SEPA määratlus eurosüsteemis	27
> Eurosüsteemi põhieesmärgid	27
> SEPA elluviimise tagamine	28
> Eurosüsteemi pikaajalised ootused	29

EESSÕNA

Jean-Claude Trichet

SEPAs käsitletakse
kõiki euromakseid
sisemaksetena.

Alates euro pangatähtede ja müntide kasutuselevõtust 2002. aastal kasutatakse kogu euroalal sularahamaketeks ühisraha. Nüüd on tarbijatel võimalik sooritada euroalal ka sularahata makseid ühtsetel tingimustel ühelt maksekontolt olenemata nende asukohast. Selle lihtsustamiseks moodustavad eri jaemakseturud euroalal ühisturu – ühtse euromaksete piirkonna (*Single Euro Payments Area (SEPA)*). SEPAs käsitletakse kõiki euromakseid sisemaksetena ning praegune eristus riigisiseste ja piiriüleste maksete vahel kaob. See ei eelda muutusi üksnes pangasektoris, vaid ka klientide harjumustes kõigis euroala riikides.

Need muudatused aitavad ühendada makseturge, tuues märkimisväärset majanduslikku kasu. SEPA võimaldab pakutavaid teenuseid paremini võrrelda ning edendab konkurentsi ja innovatsiooni. Uus lõimunud ja konkurentsivõimeline turg toob kasu ettevõtetele, kes peavad sammu tehnoloogia arenguga ja suudavad pakkuda tarbijatele lisateenuseid. On oluline, et SEPA projekti ei peetaks ühekordseks ettevõtmiseks, vaid jätkusuutlikuks tegevuskavaks, mille kaudu edendatakse Euroopa lõimumist ning püütakse igati parandada euroala jaemakseteenuste turgu. Ühtlasi aitab SEPA ellu viia Lissaboni strateegiat, mille eesmärk on tõsta Euroopa majanduse konkurentsivõimet ja toetada selle jätkuvat arengut. SEPA projekt on Euroopa ühisturu oluline element ja selle teostamiseks on vaja kõigi osapoolte abi. Eurosüsteem toetab igati SEPA projekti elluviimist.

Jean-Claude Trichet

Euroopa Keskpanga president

SEPA tugevdab Euroopa
lõimumist.

SEPA edendab konkurentsi
ja uuendustegevust ning
pakub tarbijatele paremaid
võimalusi.

SISSEJUHATUS

Pärast Euroopa Majandusühenduse loomist 1958. aastal on tehtud mitmeid samme Euroopa finantsturu tõhusamaks lõimimiseks. Olulisemateks sündmusteks olid eurole üleminek 1999. aastal ning euro sularaha kasutuselevõtt 2002. aastal. Vähem silmapaistvate, kuid siiski tähtsate sammudena jäävad ajalukku ka TARGETi süsteemi ehk keskpankade vahendusel toimiva suurmaksete süsteemi käivitamine 1. jaanuaril 1999 ning sellele järgnenud TARGET2 kasutuselevõtt 2007. aastal. TARGET2 kujutab endast eurot kasutava finantssüsteemi põhialust ning selle kaudu viiakse ellu eurosüsteemi ühtset rahapoliitikat. SEPA projekt on järjekordne oluline samm Euroopa lõimimise suunas. See võimaldab klientidel teha euroala piires ühelt kontolt sularahata euromakseid, kasutades ühtseid maksevahendeid. Selle tulemusel käsitletakse tulevikus kõiki eurodes tehtavaid jaemakseid sisemaksetena ning euroalal ei eristata enam riigisiseseid ja piiriüleseid makseid.

Pangasektor käivitas SEPA projekti 2002. aastal, asutades Euroopa Maksenõukogu (*European Payments Council* (EPC)). Maksenõukogu koostab euromaksetele uusi eeskirju ja menetlusi. Lisaks euroala osapooltele on tegevusse kaasatud eksperdid teistest Euroopa Liidu riikidest, Islandilt, Liechtensteinist, Norrast ja Šveitsist. See annab ka euroalavälistele pangasektoritele võimaluse osaleda euromaksesüsteemis, võtta kasutusele SEPA standardid ja tavad ning aidata selle kaudu kaasa makseteenuste ühisturu loomisele.

Käesolev trükis annab SEPA projektist ülevaate. Eurosüsteem (Euroopa Keskpank (EKP) ja euroala riikide keskpangad) vastutab euroala maksesüsteemide tõrgeteta toimimise eest ning peab SEPA loomist euroalal eriti oluliseks. Seetõttu keskendub ka käesolev trükis eelkõige euroalale.

ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

> ÜLEVAADE

SEPA ON:

- > piirkond, kus tarbijad, ettevõtted ja teised majandusagendid saavad asukohast olenemata teha ja vastu võtta riigisiseseid ning piiriüleseid euromakseid, lähtudes ühtsetest tingimustest, õigustest ja kohustustest.

SEPA EESMÄRK ON:

- > tugevdada Euroopa lõimumist ühtse jaemakseteenuste turu loomise kaudu. Euromaksete ühisturg edendab konkurentsi ja uuendustegevust ning pakub klientidele seeläbi paremaid teenuseid.

SEPA HÕLMAB:

- > ühisraha;
- > ühtseid makseviise euromaksete tegemiseks – kredit- ja otsekorraldusi ning kaardimakseid;
- > euromaksete töötlemise tõhusat infrastruktuuri;
- > ühtseid tehnilisi standardeid;
- > ühtseid äritavasid;
- > ühtlustatud õiguslikke aluseid;
- > pidevat uute teenuste väljatöötamist klientidele.

ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

SEPA EELDAB JÄRGMISTE OLULISTE OSAPOOLTE KOOSTÖÖD:

- > **Euroopa pangasektor** vastutab euroala maksesüsteemide ümberkorraldamise eest. Alguses kaasnevad muudatustega küll suured kulutused, kuid keskmises ja pikemas perspektiivis võimaldab see pangasektoril kulusid säästa ning saada lisatulu. SEPA projekti elluviimise juhtimiseks ja kooskõlastamiseks on loodud Euroopa Maksenõukogu, kuhu kuulub 74 Euroopa panka ja pangaliitu, nende hulgas kolm Euroopa krediitiasutuste ühendust ja Euroopa Pangaliit (*Euro Banking Association (EBA)*). Maksenõukogus on esindatud ELi osapooled, Island, Liechtenstein, Norra ja Šveits, ning nõukogu töö hõlmab kõiki euromakseid nendes riikides.

www.europeanpaymentscouncil.eu

- > **Euroopa kliiringu- ja arveldussüsteemide** eesmärk on tagada, et SEPA maksevahendite abil saaks teha makseid kogu euroalal. Tegevuses osalevad aktiivselt mitmed infrastruktuuri pakkujad, näiteks automatiseeritud arvelduste kojad ja kaardimaksete töötlejad. Euroopa Automatiseeritud Arvelduste Kodade Liit (*European Automated Clearing House Association (EACHA)*) on välja töötanud toimimispõhimõtted, et tagada infrastruktuuride koostalitlusvõime.

Euroopa Pangaliit on sisse seadnud esimese üleeuroopalise automatiseeritud arvelduste koja (*Pan-European Automated Clearing House (PEACH või STEP2)*), mille vahendusel teostatakse nii piiriüleseid kui ka riigisiseseid jaemakseid eurodes.

www.abe.org

- > **Euroala ettevõtted** (äriühingud, kaupmehed, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted) aitavad luua teenuseid, et automatiseerida maksete käitlemist alates arve esitamisest kuni makseandmete kooskõlastamiseni ning tagada kõikide makseprotsesside automatiseerimine (*end-to-end straight-through processing (STP)*). See vähendab maksete tegemise ja vastuvõtmise kulusid, sest maksed sooritatakse paberita või manuaalse sekkumiseta. Ettevõtete finantsjuhid on esindatud Euroopa Finantsjuhtide Liidus (*European Association of Corporate Treasurers (EACT)*).

www.eact.eu

ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

- > Uusi SEPA maksevahendeid hakkavad kasutama **riikide haldusasutused** ja **tarbijad**. Valitsus- ja haldusasutused teevad suures mahus nii riigisiseseid kui ka piiriüleseid makseid, mis on seotud näiteks pensionide, sotsiaalkindlustusmaksete ja maksustamisega. Seepärast on oluline, et haldusasutused võtaksid endale SEPAGA seoses kindla kohustuse. Euroopa Liidu majandus- ja rahandusministrite nõukogu (ECOFINI nõukogu) on korduvalt väljendanud tugevat toetust SEPA loomisele.

www.consilium.europa.eu

SEPA projektis osalevad järgmised **avaliku võimu organid**.

- > **Eurosüsteem** on rõhutanud projektiga seotud ootusi mitmetes trükistes ning jälgib tähelepanelikult SEPA arengut.
- > **Euroopa Komisjon** on koostanud strateegia, mille eesmärk on kõrvaldada ühisturult kaubandustõkked ja lihtsustada selle eeskirju. Näiteks võib tuua ettepaneku makseteenuste direktiivi kohta, mille Euroopa Parlament ja ELi Nõukogu kiitsid heaks 2007. aastal.
- > **Riigisestelt ametiasutustelt** oodatakse üha aktiivsemat osalust SEPA makseskeemide kasutuselevõtu ettevalmistustes.

www.ecb.europa.eu
www.ec.europa.eu/internal_market

ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

> MIKS SEPA?

Euroala majandus ei suuda praegu veel ühisturu hüvesid kasutada.

Euroala majandus ei suuda majandus- ja rahaliidu kõiki hüvesid praegu veel täiel määral kasutada. Jaemaksete tegemine eurodes teistesse euroala riikidesse eeldab sageli erinevaid makseformaate ja on aeganõudev. Alles pärast selliste takistuste kõrvaldamist saab eurot käsitleda täielikult kasutusele võetud ühisrahana.

Hoolimata euro kasutuselevõtust 1999. aastal ja eurodes nomineeritud suumaksete tegemiseks mõeldud TARGET/TARGET2 süsteemi väljaarendamisest esineb elektroonsete väikeseväärtuseliste maksete (jaemaksete) töötlemisel euroala piires jätkuvalt erinevusi. Kokkuvõttes ei ole maksevahendite hulk ja valik ning standardid ja jaemaksete töötlemise infrastruktuur pärast euro kasutuselevõttu kuigi palju muutunud. Seetõttu peavad mitmes riigis tegutsevad ettevõtted, kel tuleb sageli sooritada piiriüleseid makseid, omama ka nendes riikides pangakontosid. Piiriülese äritegevuse muudavad veelgi keerulisemaks riikide õigusaktid, sest asjaomased osapooled võivad seista silmitsi erinevate reeglite ja nõuetega sõltuvalt riigist, kus nad tegutsevad.

Turgude killustatus mõjutab piiriüleste maksete kõrval ka riigisiseste maksete tegemist, takistades uuenduste levikut ja konkurentsi euroalal. Ühisturu loomine aga edendab innovatsiooni sõltumata riigipiiridest.

Euroopa jaemakseteenuste killustatud turud asenduvad järk-järgult euroala tervikliku ja konkurentsivõimelise turuga.

SEPA eesmärk on luua integreeritud, konkurentsivõimeline ja uuenduslik jaemakseteenuste turg, kus sularahata euromakseid hakatakse lõpuks tegema üksnes elektroonselt. Seega saavad SEPast kasu kõik kliendid.

ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

> PANGASEKTORI ALGATUSED

SEPA ettevalmistamisel on pangasektor keskendunud peamiselt SEPA maksevahendite arendamisele. Esmalt töötati välja uued krediid- ja otsekorralduste makseskeemid ning moodustati kaardimaksete raamistik. Teiseks kehtestati maksete töötlemise infrastruktuuride põhimõtted ja käsitleti standardimisega seotud küsimusi. Need sammud aitasid lihtsustada uute ühtsete maksevahendite rakendamist euroalal. Kui algselt keskenduti eelkõige pankadevahelisele koostööle, siis 2008. aastal asus pangasektor otsima võimalusi, kuidas parandada maksete käitlemist klientide ja pankade vahel (st klientide ja pankade vahelist koostööd).

Pangasektori klientidele pakutavad uued **maksevahendid** põhinevad euromakseid käsitlevatel uutel eeskirjadel, tavadel ja standarditel.

Euroopa Maksenõukogu on koostanud reeglistiku SEPA krediidikorralduste ja otsekorralduste skeemide kohta ning samuti SEPA kaardimaksete raamistiku, mille alusel pangad võivad arendada SEPA maksetooteid.

Krediid- ja otsekorralduste puhul on välja töötatud uued ühtsed makseskeemid, mis võimaldavad klientidel teha ning vastu võtta euromakseid kogu euroalal. Euromakseid käsitlevad eeskirjad, tavad ja standardid on koondatud ühtsesse reeglistikku. Kaardimaksete puhul nähakse ette üleminekustrateegia, et anda aega olemasolevate skeemide ja nende haldurite kohandamiseks uute äri- ja tehniliste standardite ning protsessidega. Euroopa Maksenõukogu on välja töötanud raamistiku, kus selgitatakse, kuidas tuleb kaardiskeeme (ning kaartide väljaandjate, autoriseerimiskeskuste ja haldurite toimimist) kohandada, et need vastaksid eurodes tehtavate SEPA kaardimaksete põhimõtetele. Uute maksevahendite põhiomaduseks on selge eristus skeemide (eeskirjad, tavad ja põhimõtted) ning infrastruktuuride vahel. See võimaldab mis tahes infrastruktuuril käidelda SEPA makseid.

ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

Finantseerimisasutused vastutavad SEPA toodete kvaliteedi eest ning võivad pakkuda klientidele täiustatud tooteid, kui need on kooskõlas eri skeemide ja raamistikega.

Infrastruktuurid tagavad euromaksete kliiringu- ja arveldussüsteemide toimimise.

Euroopa Maksenõukogu määratletud raamistikus selgitatakse eeskirju ja menetlusi, mida peavad järgima infrastruktuuri pakkujad (automatiseeritud arvelduste kojad, kaardimaksete töötledjad ning muud maksete töötledjad, kes tegelevad finantseerimisasutuste nimel makseandmete vastuvõtmise, töötlemise ja edastamisega).

Traditsiooniliselt on infrastruktuuri pakkujad vastutanud riigisiseste maksetega seotud eeskirjade, tavade ja standardite haldamise eest ning pakuvad töötlemisteenuseid finantseerimisasutustele. Uues SEPA keskkonnas on eeskirjad ja standardid määratletud SEPA skeemides, mis ei ole seotud maksete töötlemise infrastruktuuridega. See eristus võimaldab infrastruktuuri pakujatel omavahel konkureerida ning pakkuda töötlemisteenuseid kõigile pankadele ja kaardimakseskeemide halduritele.

Esimest üleeuroopalist automatiseeritud arvelduste koda juhib *EBA Clearing*. Teised Euroopa Automatiseeritud Arvelduste Kodade Liidus esindatud Euroopa arvelduskojad on välja töötanud raamistiku, mis parandab Euroopa eri infrastruktuuride koostalitlusvõimet. Kõnealune raamistik peaks võimaldama teha ning vastu võtta SEPA krediid- ja otsekorraldusi kõikjal Euroopas.

Teenused klientide ja pankade vahelises koostöös

SEPA skeemid võimaldavad finantseerimisasutustel nii iseseisvalt kui ka ühiselt kavandada ja pakkuda klientidele täiustatud tooteid ning teenuseid. Teenused peavad olema läbipaistvad ning nende käivitamisest tuleb teavitada Euroopa Maksenõukogu.

SEPA skeemide ja raamistike arendamisel on Euroopa Maksenõukogu keskendunud pankadevahelisele koostööle. 2008. aastal otsustas Euroopa Maksenõukogu haaret laiendada ning tõhustas klientide ja pankade vahelise

ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

koostöö arendamist. Eesmärgiks on välja töötada kogu SEPAt hõlmavad teenused, mis tõhustavad SEPA maksevahendite toimimist.

Juba on hakatud välja töötama teenuseid, mis võimaldavad klientidel alata SEPA makseid internetikauplustes oma internetipanga kaudu (**e-maksete tegemine**) või mobiiltelefoni abil (**mobiilimaksete tegemine**). Teised teenuseliigid võimaldavad makseid elektroonselt kinnitada. Näiteks pakutakse klientidele pärast makse sooritamist **elektroonse kooskõlastamise** võimalust. Makse seotakse elektroonselt arvega ning makse saaja kontole ilmub automaatselt teade makse laekumise kohta. Eurosüsteem on julgustanud Euroopa Maksenõukogu jätkama tööd selliste lisandväärtusteenuste arendamisel.

Väljaspool Euroopa Maksenõukogu on alustatud ühe kõige sagedamini kasutatava lisandväärtusteenuse, **e-arvete** arendamist. Seda teenust pakutakse klientidele enne arve tasumist. Arve saadetakse kliendile otse internetipanka ning pärast seda, kui klient on arve aktsepteerinud, loob süsteem automaatselt maksekorralduse, mis sisaldab vajalikke andmeid nii maksja kui ka makse saaja kohta. Selle teenuseliigi arendamise on ette võtnud Euroopa Komisjoni e-arvete eksperdirühm. Eesmärk on 2009. aasta lõpuks välja töötada e-arvete raamistik. EKP toetab selliseid algatusi igati, sest lisandväärtusteenused koos SEPA maksevahenditega loovad majanduses suuri säästmisvõimalusi, kuna paberi kasutamine väheneb oluliselt ja maksete töötlemine on algusest lõpuni automatiseeritud.

Lisandväärtusteenused
enne makse teostamist

Makse
töötlemine

Lisandväärtusteenused
pärast makse teostamist

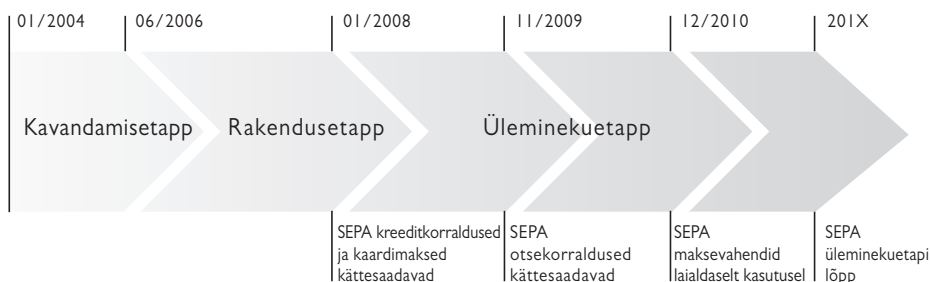
Makseprotsesside automatiseerimine

ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA) LOOMINE

> AJAKAVA

Euroopa Maksenõukogu on jaotanud SEPA projekti kolmeks etapiks: kavandamine, rakendamine ja üleminek.

Euroopa Maksenõukogu ajakava

Kavandamisetapp algas 2004. aastal. Selle käigus kavandati uued krediid- ja otsekorralduste skeemid, kaardimaksesüsteemid ning kliiringu ja arvelduse infrastruktuurid. Ühtlasi töötati välja vajalikud standardid ja määrati kindlaks turbenõuded.

Rakendusetapp algas 2006. aasta keskel ja kestis 2007. aasta lõpuni. Selle käigus keskenduti uute SEPA maksevahendite, standardite ja infrastruktuuride kasutuselevõtu ettevalmistamisele ning katsetati nende toimimist. Kõigis euroala riikides loodud rakendamise ja ülemineku eest vastutavad siseriiklikud organid jälgisid erinevate osapoolte (pangad, infrastruktuuride haldurid, ametiasutused, ettevõtted ja teised kasutajad) ettevalmistusi SEPA kasutuselevõtuks.

Viimaseks etapiks on **üleminekuetapp**, mille käigus on korraga kasutusel riigisisese ja uude SEPA skeemid. Kliendid saavad valida vanade ehk riigisiseste ja uude SEPA maksevahendite vahel ning kliiringu ja arvelduse infrastruktuurid on suutelised töötleva mõlemat liiki makseid. Eesmärk on minna turu loomulikust nõudlusest tulenevalt järk-järgult üle SEPA maksevahenditele, nii et 2010. aasta lõpuks vastaks valdav osa maksetehinguid juba SEPA standarditele.

Pärast üleminekuetappi ei ole praegustel siseriiklikel krediid- ja otsekorralduste (või nendega samaväärsetel) skeemidel põhinevad euromaksete tegemise ja vastuvõtmise teenused enam klientidele kättesaadavad.

SEPA MÕJU ASJAOMASTELE OSAPOOLTELE

SEPA projekt mõjutab oluliselt kõiki osapooli, pakkudes nii uusi võimalusi kui ka väljakutseid. Luues euroalast integreeritud turu, tõhustab SEPA konkurentsi ja võimaldab teenuseosutajatel pakkuda oma teenuseid kogu euroalal. Teenuseosutajate suurem hulk ja majanduslik mastaabisääst tagavad klientidele laiemat valikut konkurentsivõimelisi maksevõimalusi. Samuti pakub SEPA rohkesti lisaeeliseid.

SEPA MÕJU ASJAOMASTELE OSAPOOLTELE

> TARBIJATELE

Kuna SEPA maksevahendid on kättesaadavad kogu euroalal, on tarbijal hõlpsam makseid sooritada.

- > Tarbijal on vaja **vaid ühte pangakontot**, millelt saab teha krediid- ja otsekorraldusi eurodes kõigisse euroala riikidesse sama lihtsalt nagu kodumaiseid makseid. Näiteks saab tasuta suvemaja või välismaal õppiva lapse korteri üüri ja maksta Euroopa ettevõtete pakutavate teenuste, nagu mobiilside, kindlustuse, kommunaalteenuste jm eest. Inimestel, kes elavad, töötavad või õpivad teises riigis, ei ole enam vaja eraldi pangakontot kodu- ja välisriigis.
- > **Maksekaartide** kasutamine muutub tõhusamaks, sest ühe kaardiga saab tasuta kogu euroalal. Samuti vähendab see vajadust kanda kaasas sularaha.
- > Tarbijaile saab pakkuda **uusi teenuseid** olenemata riigipiiridest. Pangasektori pikaajaline eesmärk on hakata SEPA maksevahendeid kasutama üksnes elektroonselt. See võimaldab ühendada makseid hõlpsalt lisandväärtusteenustega (st tarbijaile ja ettevõtetele mõeldud teenustega, mis lihtsustavad makseprotsessi enne ja pärast makse sooritamist). Sellised teenused hõlmavad e-arveid, mobiiltelefoni või interneti teel tehtavaid makseid, lennufirmade e-pileteid ja andmete elektroonsel kooskõlastamist. Selle tulemusel kulub tarbijail maksete haldamiseks vähem aega.

> KAUPMEESTELE

Tarbijad eelistavad tšekkidele ja sularahamaksetele üha enam maksekaarte. Seega võib arvata, et tulevikus sageneb kaartide kasutamine veelgi. Kaardimaksete vastuvõtmiseks peab kaupmehel olema leping saaja pangaga, kes töötleb teavet makse ja kaardiomaniku kohta ning edastab selle kliiringu infrastruktuuri kaudu kaardiomaniku pangale. Selles valdkonnas pakub SEPA järgnevaid eeliseid.

- > Makse saajatel on võimalik töödelda kõiki, ka piiriüleseid SEPA nõuetele vastavaid kaardimakseid. SEPA keskkonnas võivad kaupmehed **valida ükskõik millise makse saaja** euroalal oma kaardimaksete töötlejaks. See tugevdab konkurentsi ja vähendab kulusid.
- > Euroala müügikohtade makseterminalid muutuvad **üha standardsemaks**. Tänu sellele laieneb terminalide pakujate hulk ja kaupmehed saavad ühes terminalis vastu võtta suuremat hulka erinevaid kaarte. Konkurentsi tõus erinevate kaardimakseskeemide vahel vähendab teenustasusid kaupmeeste jaoks.

SEPA MÕJU ASJAOMASTELE OSAPOOLTELE

> ETTEVÕTETELE

SEPA muudab maksete haldamise ettevõtete jaoks lihtsamaks.

> Ettevõtted saavad sooritada kõik finantstehingud eurodes **ühelt pangakontolt, kasutades SEPA maksevahendeid**. Maksete käitlemine lihtsustub, sest kõigil laekuvatel ja sooritatavatel maksetel on ühesugune formaat. Koondades makse- ja likviidsusjuhtimise ühte asukohta, säästavad kogu euroala ulatuses tegutsevad ettevõtted nii kulusid kui ka aega.

> **Lisandväärtusteenused**, näiteks e-arved ja elektroonne kooskõlastamine, aitavad ettevõtetel muuta maksete käitlemise veelgi tõhusamaks. Praegu pakutakse neid teenuseid tihti vaid riigisiselt, sest maksete erinev formaat teeb piiriülese

kasutamise keerukaks. Standarditud SEPA makseskeemide abil on seda probleemi kergem ületada ning kõikide makseprotsesside automatiseerimine on ettevõtete jaoks kasulik.

> PANKADELE

Pakkudes uusi maksevahendeid ja kogu euroala hõlmavat infrastruktuuri, toob SEPA pankadele mitmeti kasu.

> Pankadel on võimalik **laiendada** oma tegevust ja konkureerida kogu euroalal, sest iga pank võib pakkuda oma teenuseid hõlpsamalt kõigile euroala kodanikele. Samuti saavad pangad oma tegevust laiendada, pakkudes lisaks SEPA toodetele lisandväärtusteenuseid.

> SEPA toob kaasa Euroopa edasise lõimumise ja suurendab **turgude tõhusust**. Kooskõlastades maksete teostamise tingimused, määratleb SEPA ühtsed eeskirjad ning tagab võrdse ja avatud juurdepääsu, kättesaadavuse, läbipaistvuse ning konkurentsi soodustava koostalitlusvõime, mis võimaldab pankadel saada teenuseosutajatelt paremaid tingimusi.

Määrusega 2560/2001 kehtestati võrreldavatele riigisisestele ja piiriülestele maksetele ühesugused teenustasud. Alates 1. juulist 2002 hakkas määrus kehtima kaardimaksete ja pangaautomaatidest sularaha väljavõtmise kohta ning alates 1. juulist 2003 kuni 12 500 euro suuruste krediitkorralduste kohta. Alates 1. jaanuarist 2006 kehtib määrus ka kahe eurokonto vahel tehtavate kuni 50 000 euro suuruste rahaülekannete kohta ELi piires. Euroopa Komisjon on teinud ettepaneku eeskirjade laiendamiseks piiriülestele euromaksetele, mis hõlmaksid ka otsekorraldusi, ning viib 2009. aastal lõpule määruse läbivaatamise eesmärgiga muuta SEPA lihtsamaks.

SEPA MÕJU ASJAOMASTELE OSAPOOLTELE

> Määrusega 2560/2001 kehtestati võrdse teenustasu põhimõte piiriülestele ja võrreldavatele riigisisestele maksetele ELi piires, kuid selle tagajärjel ei ole piiriüleste maksete teenustasud ja nende tegemise kulud tasakaalus. Tasakaalustamatust saab vähendada üksnes juhul, kui piiriüleste maksete käitlemine, st nende töötlemine, kliiring ja arveldamine muudetakse riigisiseste maksetega võrreldes sama **tõhusaks ja odavaks**. See on ühtlasi SEPA põhieesmärk.

> INFRASTRUKTUURI PAKKIJATELE

Makseskeemide arenduse lahutamine infrastruktuuri pakkujatest (s.o automatiseeritud arvelduste kojad ja kaardimaksete töötlejad) suurendab konkurentsi pakkujate vahel.

- > Infrastruktuuri pakkujad võivad **tegutseda sõltumata riigipiiridest** ja saavad osutada teenuseid kogu euroalal.
- > Erinevate infrastruktuuri pakkujate **koostalitlusvõime** ja sidusus saavad võimalikuks tänu ühtsetele tehnilistele standarditele.
- > Kaardimaksete töötlejad saavad **teenindada erinevaid kaardimakseskeeme ja maksete saajaid** kogu euroalal.

SEPA-LE ÜLEMINEKU MÕJU KLIENTIDELE

SEPA-le üleminek peaks mõjutama kliente võimalikult vähe. Riigisiseste maksevahendite asendamine SEPA maksevahenditega võib siiski kaasa tuua mõningaid muutusi. Näiteks asendatakse kliendi kodumaise arvelduskonto number IBANiga ning maksete tegemiseks kasutatavad vormid võivad erineda neist, mida praegu kasutatakse.

SEPA KOMPONENDID

Ühtse jaemakseteenuste turu loomine euroalal on jätkuv protsess. Siiski on selle alustalade paikaseadmisega juba jõutud ühe olulise teetähiseni. Järgmise sammuna töötatakse välja ja tuuakse turule lisandväärtusteenused, mis edendavad SEPA makseid ja tagavad nende kasutajasõbralikkuse, aidates seega kaasa paberita maksete kasutuselevõtule ja makseprotsesside automatiseerimisele.

> SEPA MAKSEVAHENDID

Euroopa Maksenõukogu on määratlenud kaks uut makseskeemi – SEPA krediti- ja otsekorralduse – ning SEPA kaardimaksete raamistiku. Praegused riigisisesed maksevahendid asendatakse järk-järgult ühtsetel SEPA skeemidel ja raamistikel põhinevate SEPA maksevahenditega.

SEPA KOMPONENDID

SEPA KREEDITKORRALDUS

SEPA krediidikorraldusskeem on pankadevaheliste maksete skeem, milles sätestatakse ühtsed eeskirjad ja protsessid eurodes nomineeritud krediidikorralduste töötlemiseks. Selles on määratletud teenuste ühtne tase ja ajakava, mille kohaselt skeemis osalevad finantseerimisasutused peavad SEPA krediidikorraldusi teostama. Skeem võeti kasutusele 2008. aasta jaanuaris.

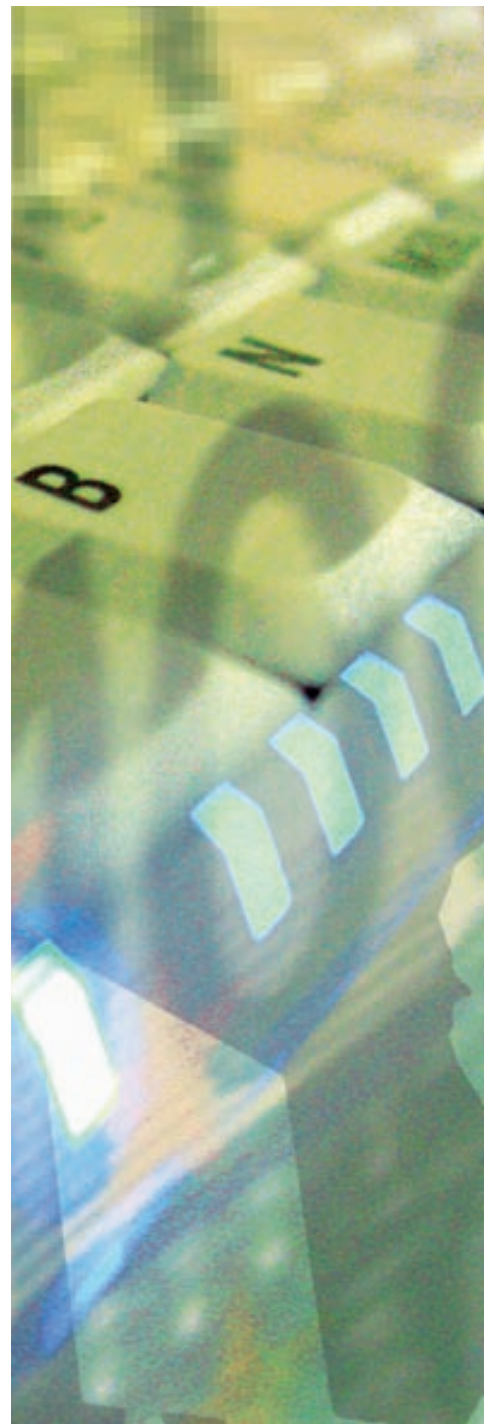
SEPA krediidikorraldusskeemi põhijooned

- > Skeemi kaudu on kättesaadavad kõik kliendid kogu SEPA piirkonnas.
- > Kogu summa krediteeritakse saaja kontole; makse suurus ei ole piiratud.
- > Maksimaalne arveldusaeg on kolm tööpäeva.¹
- > Skeem on eraldatud töötlemise infrastruktuurist.
- > Konto tunnustena kasutatakse IBANit ja BICi.
- > Maksete tagasilükkamist ja tagastamist reguleerib ulatuslik eeskirjade kogum.

Mis on krediidikorraldus?

Krediidikorraldus on maksja algatatud makse. Maksja (saatja) panka saadetakse maksekorraldus, millega antakse vahendid makse vastuvõtja (saaja) panga käsutusse. See võib toimuda mitme vahendaja kaudu.

¹ Vastavalt 1. novembril 2009 jõustuvale makseteenuste direktiivile on maksimaalne arveldusaeg kolm tööpäeva kuni 1. jaanuarini 2012 ning pärast seda üks tööpäev.

SEPA KOMPONENDID

SEPA OTSEKORRALDUS

SEPA otsekorraldusskeem on pankadevaheliste maksete skeem, milles sätestatakse ühtsed eeskirjad ja protsessid eurodes nomineeritud otsekorralduste töötlemiseks. Selles on määratletud teenuste ühtne tase ja ajakava, mille kohaselt skeemis osalevad finantseerimisasutused peavad SEPA otsekorraldusi teostama. SEPA otsekorraldusskeem võetakse kasutusele 1. novembril 2009.

SEPA otsekorraldusskeemi põhimudel

SEPA uue otsekorraldusskeemi puhul annab maksja volituse vahetult raha saajale. E-volituse lahendus võimaldab tarbijail internetipanga kaudu alata elektroonseid volitusi.

SEPA otsekorraldusskeemi põhimudeli omadused

- > Skeem on kättesaadav kogu SEPA piirkonnas, otsekorraldusi saab teha ükskõik millisele saajale.
- > Skeem võimaldab teha nii korduva kui ka ühekordseid euromakseid.
- > Lubatud arveldusaeg on viis tööpäeva ühekordse makse või esimese korduva makse korral ja kaks tööpäeva järgnevate korduvate maksete korral.
- > Skeem on eraldatud töötlemise infrastruktuurist.
- > Konto tunnustena kasutatakse nii IBANit kui ka BICi.
- > Maksete tagasilükkamist ja tagastamist reguleerib ulatuslik eeskirjade kogum.

Lisafunktsioonid

- > Loodud on ka ettevõtetevaheline otsekorraldussüsteem, mis põhineb otsekorralduse põhiskeemil, kuid millel on teatud lisafunktsioonid ettevõtetevaheliste ülekannete tegemiseks.

Mis on otsekorraldus?

Otsekorraldus on saaja algatatud makse, mis toimub saaja panga kaudu ning saaja ja maksja (saatja) vahelise lepingu alusel. Sageli kasutatakse otsekorraldusi korduvate maksete (näiteks kommunaalmaksete) tegemiseks maksja poolt eelnevalt kindlaks määratud graafiku alusel. Otsekorraldusi kasutatakse ka ühekordsete maksete tegemiseks, kui maksja annab selleks volituse.

SEPA KOMPONENDID

SEPA KAARDIMAKSED

SEPA kaardimakseid sooritatakse üldiste põhimõtete alusel, mida peavad järgima kaartide väljaandjad, makse saajad, kaardiskeemid ja operaatorid. Need põhimõtted on kindlaks määranud Euroopa Maksenõukogu ja neid nimetatakse SEPA kaardimaksete raamistikuks.

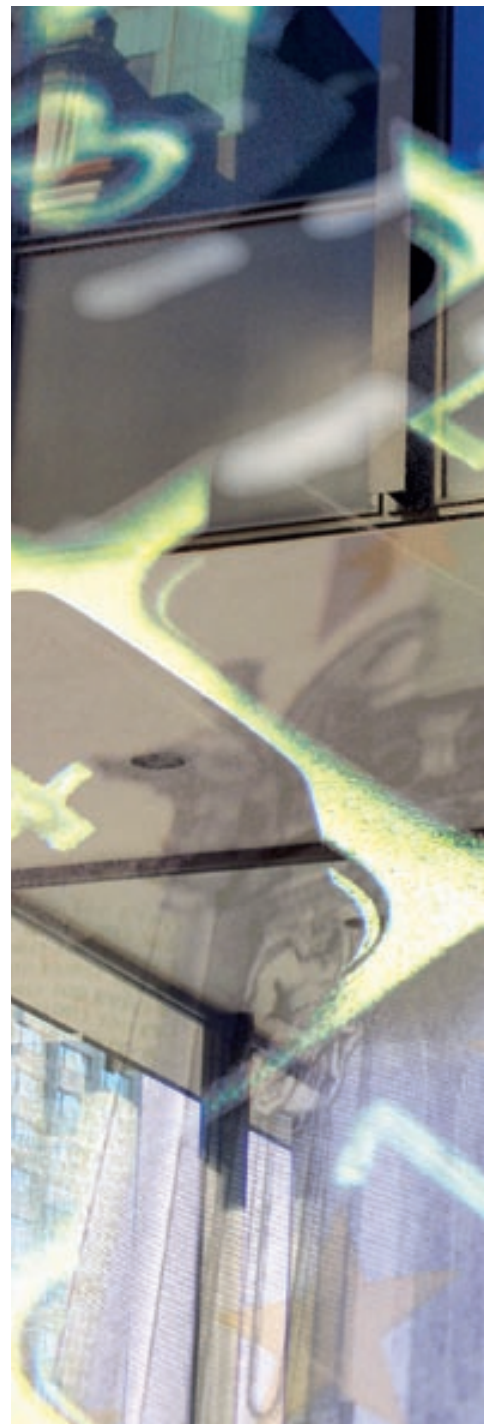
SEPA kaardimaksete põhihooned

- > Kaardiomanik saab maksta ühe kaardiga kogu euroalal (kaupmehed võivad siiski võtta vastu vaid teatud kaubamärki kandvaid kaarte).
- > Kaardiomanikud ja kaupmehed saavad sooritada ja vastu võtta kaardimakseid kogu euroalal ühtsete ning järjepidevate põhimõtete alusel.
- > Maksekaartide töötledjad võivad omavahel konkureerida ja pakkuda teenuseid kõigis euroala riikides, suurendades maksekaartide töötlemise valdkonnas konkurentsi, usaldusväärsust ja tõhusust.

Mis on kaardimakse?

Maksekaardid võib jagada kahte põhiliiki:

- > **Deebetkaardid** – võimaldavad kaardi omanikel tasuda iga ostu eest vahetult ühelt kontolt.
- > **Krediitkaardid** – võimaldavad kaardi omanikel tasuda ostude eest teatud laenupiirangu ulatuses. Võlgnevus arveldatakse kogu summa ulatuses kindlaksmääratud ajavahemiku lõpus või osaliselt, kusjuures järelejäänud osa loetakse pikendatud krediidiks ning kaardiomanik peab sellelt tasuma intressi.

SEPA KOMPONENDID

SEPA SULARAHA

Maksesüsteemide tõrgeteta toimimiseks on vaja erinevaid vahendeid, sealhulgas ka sularaha.

Selleks, et luua sularahakäitlejatele ühtne euro sularaha piirkond, on EKP leppinud kokku mitmetes meetmetes, mis aitavad kaasa eurosüsteemi sularahateenuste ausa konkurentsikeskkonna kujundamisele. Need meetmed puudutavad pangasektorit, mis on eurosüsteemi peamine vastaspool sularahateenuste osutamisel, vahendades sularaha üldsusele. Liikmesriikide keskpankade sularahateenuste suurema lähenemise saavutamiseks keskmise aja jooksul võetakse täiendavaid meetmeid.

Kes emiteerib pangatähti?

EKP-l on ainuõigus anda luba pangatähtede emissiooniks euroalal. Euro pangatähti lasevad ringlusse eurosüsteemi liikmesriikide keskpangad, kes varustavad pangasektorit pangatähtedega. Peamiseks jaotuskanaliks üldsusele on pangautomaadid.

SEPA KOMPONENDID

> SEPA INFRASTRUKTUURID

Euroopa Maksenõukogu moodustatud raamistik SEPA-sisestele kliiringu ja arveldamise mehhanismidele sätestab põhimõtted, mille alusel infrastruktuuri pakkujad teostavad SEPA krediid- ja otsekorraldusskeemide kaudu tehtud maksete kliiringut. Raamistikus eristatakse skeemide (eeskirjad erinevate maksevahendite kohta) funktsioon ja vastutusvaldkonnad infrastruktuuridest (finantseerimisasutustele töötlemisteenuste pakkujad). Raamistik hõlmab ka erinevate infrastruktuuritüüpide liigitust, ulatudes üleeuroopalistest automatiseeritud arvelduste kodadest ja gruppidevahelistest lepetest kuni kahepoolsete kokkulepeteni. SEPA kliiringu ja arveldamise mehhanismide raamistik jõustus 2008. aasta jaanuaris.

SEPA KLIIRINGU JA ARVELDAMISE INFRASTRUKTUURIDE PÕHIJONED

Eurosüsteemi eesmärk põhiliste infrastruktuuride puhul on see, et kõik euroala pangad saaksid teha ja vastu võtta SEPA maksevahendite abil sooritatud euromakseid. Suhtlus pankadega toimub kas otse, vahendavate pankade või infrastruktuuridevaheliste seoste kaudu. Maksekorralduste vahetamise tõhusaks toimimiseks peaksid infrastruktuuri pakkujad võtma kasutusele ühtsed koostalitluse eeskirjad. Teine eesmärk on tagada infrastruktuuri pakkujate osutatavate teenuste ja hindade täielik läbipaistvus.

Mida kujutavad endast kliiring ja arveldamine?

Kliiring hõlmab maksekorralduste vastuvõtmist, töötlemist ja edastamist ning lõpliku arvelduspositsiooni kindlaksmääramist (kas üksiktehingute või tehingute rühma alusel).

Arveldamine tähendab vahendite ülekandmist maksjalt saajale (maksja pangalt saaja pangale).

SEPA KOMPONENDID

SEPA kliiringu ja arveldamise raamistik peavad seega tagama:

- > kõigi euroala pankade kättesaadavuse;
- > skeemide eraldatuse infrastruktuuridest.

> STANDARDIMINE

Euroopa Maksenõukogu on otsustanud SEPA makseskeemide puhul kasutada üldtunnustatud rahvusvahelisi standardeid. Eesmärk on (täielikult) automatiseerida kõigi euromaksete töötlemine. Tegu on kolmetasandilise protsessiga.

> Euroopa Maksenõukogu on kehtestanud SEPA krediti- ja otsekorralduste reeglistikus **ärinõuded** andmetele, mida finantsvahendajad peavad üksteisega vahetama. Ärinõuete põhjal on Euroopa Maksenõukogu kindlaks määranud ka **andmeosade loogilise vormindamise nõuded**.

> Viimasel tasandil muutuvad need nõuded konkreetseteks **sõnumistandarditeks**. Valitud standardid on universaalse finantssektori UNIFI (ISO 20022) XML sõnumistandardid, mille on välja töötanud Rahvusvaheline Standardimisorganisatsioon. Euroopa Maksenõukogu on kehtestanud ka SEPA rakendussuunised, milles määratletakse UNIFI sõnumistandardite kasutamine.

Euroopa Maksenõukogu on otsustanud, et pankadevahelises suhtluses on UNIFI standardite kasutamine kohustuslik, klientide ning pankade vahelises suhtluses aga soovituslik.

Mis on standardid?

Standardid on tehnoloogiat, käitumist ja koostöömist reguleerivad eeskirjad. Tehnilisi standardeid on vaja selleks, et võimaldada infotehnoloogiasüsteemide koostöömist ja -talitlust ning edendada makseprotsesside automatiseerimist.

SEPA KOMPONENDID

> ÕIGUSLIK RAAMISTIK

Makseteenuste direktiiviga kehtestatakse SEPA makseid reguleeriv õiguslik raamistik; direktiivi hakatakse kohaldama ka olemasolevate riigisiseste maksetoodete suhtes. Euroopa Parlament ja ELi Nõukogu võtsid direktiivi vastu 2007. aastal. Hiljemalt 2009. aasta novembriks peavad liikmesriigid selle oma õigusesse üle võtma. Direktiiv hõlmab kolme allpool kirjeldatud põhivaldkonda.

ÕIGUS OSUTADA ÜLDSUSELE MAKSETEENUSEID

Direktiivi eesmärk on ühtlustada turule juurdepääsu nõuded mittepankadest makseteenuste pakkujaile. See aitab edendada uuendusi, luua võrdseid võimalusi ja suurendada konkurentsi.

LÄBIPAISTVUS JA TEABELE ESITATAVAD NÕUDED

Direktiivis sätestatakse selgelt ja üksikasjalikult ühtlustatud nõuded teabele. Neid nõudeid peavad järgima kõik makseteenuste osutajad olenemata sellest, kas nad pakuvad SEPA või riigisiseseid maksetooteid. See suurendab teenuste läbipaistvust klientide jaoks ja ühtlustab täielikult eri riikides kehtivad eeskirjad, mis on praegu väga erinevad.

MAKSETEENUSTE KASUTAJATE JA PAKKIJATE ÕIGUSED NING KOHUSTUSED

Direktiiv loob selguse ja kindluse makseteenuste kasutajate ja pakujate põhiõiguste ja -kohustuste kohta. Samuti kehtestab see SEPA jaoks vajaliku õigusliku raamistiku, ühtlustades liikmesriikides praegu kehtivad erinevad õiguslikud nõuded.

Mis on makseteenuste direktiiv?

2007. aastal võtsid Euroopa Parlament ja ELi Nõukogu vastu direktiivi makseteenuste kohta siseturul. Direktiiviga tagatakse kõigi Euroopa-siseste maksete ühtne õiguslik raamistik.

SEPA JA EUROSÜSTEEM

> SEPA MÄÄRATLUS EUROSÜSTEEMIS

Eurosüsteem näeb SEPAt „makseteenuste integreeritud turuna, kus valitseb tõhus konkurents ning ei eristata piiriülesed ja riigisiseseid makseid euroala piires”.

Euroopa Komisjoni ja Euroopa Keskpanka ühisavaldus, mai 2006

Miks eurosüsteem osaleb SEPA loomisel?

Eurosüsteemi huvi SEPA projekti ja maksesüsteemide üldise lõimimise vastu tuleneb Euroopa Ühenduse asutamislepingus sätestatud eurosüsteemi kohustusest edendada maksesüsteemide tõrgeteta toimimist ja tagada finantsstabiilsus.

> EUROSÜSTEEMI PÕHIEESMÄRGID

Eurosüsteem toetab SEPA jätkuvat arendamist, et tagada klientide vajaduste ja nõudmiste täitmine. Esimene eesmärk peaks olema:

- > teha SEPA otsekorralduste skeemid kättesaadavaks kõikidele kasutajatele alates 2009. aasta novembrist;
- > jätkata algatusi uue Euroopa kaardiskeemi väljatöötamiseks;
- > täiendada SEPA maksevahendeid lisandväärtusteenustega (e-arved, elektroonne kooskõlastamine, e-maksete tegemine jne), tagades kõikide SEPA makseprotsesside automatiseerimise.

SEPA JA EUROSÜSTEEM

> SEPA ELLUVIIMISE TAGAMINE

Lisaks muudatuste algatamisele toetab eurosüsteem SEPA elluviimist järgnevalt:

- > pakub suuniseid ELi huve parimal viisil täitva uue jaemakseteenuste turu loomiseks;
- > teeb koostööd avaliku sektoriga tagamaks, et SEPA maksevahendid võetakse aegsasti kasutusele kõigi riikide avalikes sektorites;
- > teeb koostööd kõigi kasutajatega tagamaks, et Euroopa Maksenõukogu võtab arvesse nende ootusi;
- > kooskõlastab teabevahetust:
 - > piiriüleisel tasandil Euroopa Komisjoni ja Euroopa Maksenõukogu vahelises suhtluses;
 - > riikide tasandil kõigis euroala riikides loodud kooskõlastusorganite kaudu. Organite töös osalevad üldjuhul riikide valitsuste, pangaliitude ja keskpankade esindajad. Nende ülesanne on vastutada SEPA komponentide rakendamise eest ning tagada, et riikide pangasektorid saaksid piisavalt teavet ja jõuaksid teha ettevalmistusi SEPA kasutuselevõtuks.

SEPA JA EUROSÜSTEEM

> EUROSÜSTEEMI PIKAAJALISED OOTUSED

Eurosüsteem julgustab Euroopa Maksenõukogu jätkama tööd euroala uue ühtse jaemakseteenuste turu loomisel, mis vastaks Euroopa kodanike vajadustele ja nõuetele. Eurosüsteem eeldab, et pikas perspektiivis hakkavad kõik euroala riikide vahelised maksed toimima sisemaksetena ning neid saab teostada vähemalt sama turvaliselt ja tõhusalt nagu praegustes parimates riigisisestes süsteemides.

KVALITEET

SEPA raames teostatakse makseid sama kiiresti ja hõlpsalt nagu praegustes parimates riigisisestes süsteemides.

OSAPOOLTE KOOSTÖÖ

SEPA jätkuvasse arendamisse on kaasatud kõik osapooled. Ehkki esialgu kujutab SEPA endast väljakutset kõigile, pakub see pikema aja jooksul häid võimalusi nii Euroopa lõimumise kui ka tehnoloogia arengu seisukohalt.

TURVALISUS

SEPA maksevahendite kasutamisel suureneb klientide kindlustunne, sest maksete turvalisuse tagavad asjakohased turbenõuded.

STANDARDIMINE

Pikas perspektiivis hakatakse kõiki euroala riikide vahelisi makseid töötleva automatiseeritult ning kindlate avalike standardite alusel.

VALIKUVÕIMALUS

Asjaomased osapooled saavad teha valikuid täielikult läbipaistvate piiriüleste SEPA maksevahendite vahel. Klientidel on suurem vabadus otsustada, milliseid panku ja maksetooteid kasutada. Ka finantseerimisasutused saavad endale ise valida sobivad infrastruktuuri pakkujad ja kaartide töötledajad.

KONKURENTS

Luues euroalast integreeritud turu, tugevdab SEPA konkurentsi ja võimaldab teenuseosutajatel oma teenuseid pakkuda kogu euroalal, sõltumata riigipiiridest.

© Euroopa Keskpank, 2009

Aadress	Kaiserstrasse 29, 60311 Frankfurt am Main, Saksamaa
Postiaadress	Postfach 16 03 19, 60066 Frankfurt am Main, Saksamaa
Telefon	+49 69 1344 0
Veebileht	http://www.ecb.europa.eu
Faks	+49 69 1344 6000
Kujundus	Alexander Weiler, Visuelle Kommunikation, Hünstetten, Saksamaa
Trükikoda	Imprimerie Centrale s.a., Luksemburg

Kõik õigused on kaitstud.

ISBN (elektrooniline versioon) 978-92-899-0579-4

